

הרב זוד שלם

לע"נ דוד בן נזהה

תגצבה.

תפילה בציבור

(תגובה ל"תפילת ותיקון ביחיד", ניצני ארץ ז' עמ' 140)

בתגובתו של ר' אברהם קוסמן (ניצני ארץ ז' עמ' 141) נכתב: "כל ענין התפילה תיקנו חז"ל בעיקר בצבור" וכו'. עשוי להשתמע מכך שישנו איזו חיוב הלכתי להתפלל עם הצבור, ומסיבה זו מן הראוי הוא להבהיר כמה נקודות בנידון:

א. אין חיוב הלכתי להתפלל דוקא בציבור, אלא זוהי מצוה מן המובחר ומעלה. וכן כתב המהרי"ל בהל' תחומין: "אין לערב תחומין אלא לצורך מצוה כגון ללכת לבית האבל או לבית המשתה, מה שאין כן לגבי תפילה בציבור שאינה מצוה כ"כ, שיוכל לכוון תפילתו בביתו, שלא מצינו שהצריכו חכמים להתפלל בעשרה". ע"כ.

וכן הוא ב"חווות יאיר" (סי' קטו) שאסור לעבור במעבורת של גוי בשבת בכדי להתפלל בציבור, ואפ' שזהו רק "שבות דשבות", כי אין זה מקום מצוה. ובלשונו: "הרי גם להתפלל בעשרה אינו מצווה כולי האי", ועיין כעין זה ב"כרך של רומי" סי' ו'.

ב. לשון הטור (סי' צ) הוא: "לא יתפלל אדם אלא בבהכ"נ עם הציבור, דא"ר יוחנן: אין תפילתו של אדם נשמעת אלא בבהכ"נ". מלשון זה משמע שאין הדבר חובה אלא הבטחה לקבלת תפילותיו בגלל מעלת תפילתו. וכן משמע מהשו"ע (סי' ד, סעי' טז): **ישתדל** אדם להתפלל בבהכ"נ עם הצבור", דהיינו שהבין שאין כונת הגמ' שזוהי חובה, אלא הבטחה לקבלת התפילה.

ג. יש להעיר שדעת כמה אחרונים שחובת קו"ק אינה מוטלת על היחיד אלא על הציבור, דהיינו אם יש עשרה מתפללים מוטלת עליהם חובת קו"ק משא"כ ליחידים. ועי' בשו"ת "קרן לדוד" (סי' יז) ושם בדעת הרדב"ז.

ד. מעלת קו"ק פחותה ממעלת תפילה בצבור, וכן משמע מה"שואל ומשיב" (קמא ה"ג קס) שכתב שמי ששכח "יעלה ויבוא" בתפילת י"ח של ר"ח בשחרית, ונזכר בברכת "שים שלום". והתחיל הש"ץ כבר חזרת התפילה, האם עדיף להתקדם ולענות קדושה עם הציבור, אף שיגרום לכך שיצטרך לחזור על כך התפילה. או עדיף שלא יגרום לעצמו חזרה על כל התפילה וימצא בקדושה מדין שומע כעונה. עיי"ש.

ה. אשר לגמ' וברכות מז, ב) שר"א שיחרר עבדו בשביל תפילה בציבור שהיא "מצוה דרבים", שלכאורה משמע שזוהי חובה, ישנם כמה תירוצים:

1. ב"חווות יאיר" דלעיל כתב לשיטתו שאינה מצוה לכל ישראל ותפילה בציבור, אלא זהו קידוש ה' ודוקא ברבים. והואיל והיה עלול להתבטל קידוש ה' מהרבים שיחרר עבדו.

2. הרה"ג שאול ישראלי שליט"א תירץ (בשיעור הישיבה) שהאיסור לעולם בהם תעבדו" אינו נאמר אלא כל עוד אין לו שום מניעת רווח גשמי או רוחני, למשל במקרה של עבדו של ר"א.

ווצ"ע מה יהיה הדין לפי"ז כאשר בא גוי ומציע סכום גבוה הרבה משווי העבד בכדי לשחררו, שלפי יסוד זה מותר לשחררו, וצ"ע.

לסיכום, לאור הנ"ל יוצא שיש להשתדל במאוד מאוד שיתפלל עם הצבור ויענה עמהם קדיש וקדושה, וזוהי ג"כ סגולה לקבלת תפילתו. ואם אינו יכול יכון תפילתו לשעה שהצבור מתפללים כפסק השו"ע שם. אך אין זוהי חובה גמורה.